

УДК 338.43.01

Ольга Шарапа

Olga Sharapa

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ**STATE REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL AND SALES ACTIVITY OF ECONOMY AGRARIAN SECTOR**

У статті досліджується і порівнюється стан державного регулювання в галузі агропродовольчого виробництва в Україні та країнах ЄС. Встановлено чинники, що впливають на ефективність управління і вирішення проблеми забезпечення продовольчої незалежності держави в сучасних умовах.

Ключові слова: державне регулювання, продовольча безпека, механізм регулювання аграрного ринку.

In the article the condition of state regulation in agro-industrial production branch in Ukraine and EU countries is investigated and compared. Factors which influence on management efficiency and the solution of the problem of ensuring food independence of the state in modern conditions are determined.

Keywords: state regulation, food security, mechanism of agrarian market regulation.

Постановка проблеми. Створення умов для розвитку та підтримання виробничо-збутової діяльності аграрного сектора економіки є центральною проблемою в контексті забезпечення продовольчої незалежності держави в сучасних умовах.

Світовий досвід та очевидні негаразди в забезпеченні стабільної ефективної діяльності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників показують, що ключовим фактором все ж таки залишається функціонування системи державної підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників незалежно від прийнятої її моделі [1, с. 65]. Саме за рахунок раціонального використання ресурсів підтримки можна створити досконалу систему комплексного забезпечення виробництва та збуту вітчизняної продукції в умовах інтенсифікації участі України в процесах світової економічної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням процесів регулювання аграрної сфери присвячені наукові праці О. М. Могильного, Т. О. Осташко, В. М. Онегіної, Б. М. Пасхавера, П. Т. Саблука та ін. В публікаціях цих вчених глибоко розглядаються аспекти функціонування аграрного ринку та його суб'єктів. Проте в умовах поглиблення інтеграційних процесів на міжнародному рівні питання формування і розвитку конкурентної ситуації в контексті забезпечення ефективної діяльності виробників агропродовольчої продукції потребують додаткового опрацювання та систематизації.

Мета роботи: дослідити та порівняти стан державного регулювання у сфері АПВ в Україні та країнах ЄС, встановити чинники, що перешкоджають ефективному управлінню та розв'язанню проблеми забезпечення продовольчої незалежності держави в сучасних умовах.

Основна частина. Більшість розвинених країн світу, функціонування економіки яких характеризується істотною присутністю на світовому ринку агропродовольчої продукції, широко застосовують заходи державного регулювання аграрної сфери, спрямовані, насамперед, на підтримку експортного потенціалу аграрних галузей та забезпечення ефективного функціонування виробників продукції [2].

Головною метою державного регулювання економіки агропромислового виробництва є економічна й соціальна стабільність держави та закріплення існуючого ладу, адаптація його до мінливих умов буття. Від цієї головної мети опосередковується і розгалужується дерево конкретних цілей, без яких не може бути досягнута і головна мета. Ці конкретні цілі невід'ємно пов'язані з об'єктами державного регулювання економіки (рис. 1).

Основою формування господарських ланцюгів на ринку агропродовольчої продукції є наявність сільськогосподарської сировини як об'єктові компоненти подальшої переробки та виробництва продовольчих товарів. При цьому ефективним для виробництва та реалізації без застосування регулюючого впливу з боку держави є досить обмежений перелік видів сільськогосподарської продукції. Інша частина продукції сільськогосподарського виробництва потребує державного регулювання, яке може бути системним або несистемним, тарифним або нетарифним. Проте, незалежно від форми, воно запроваджується з метою підвищення ефективності оперування на ринку з певним видом продукції для виробника.

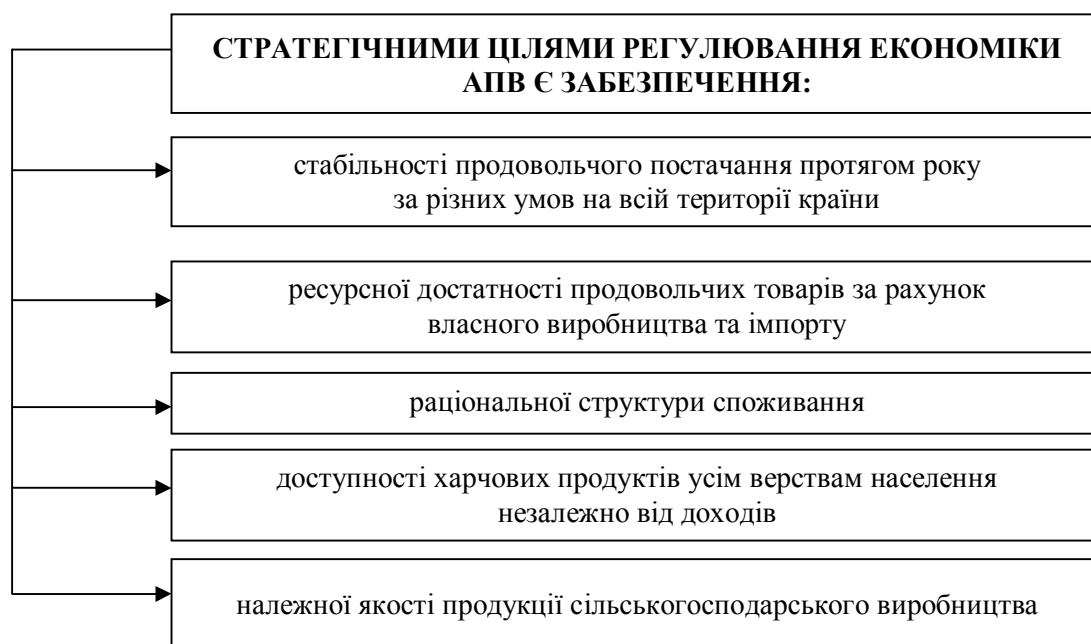

Рис. 1. Дерево цілей державного регулювання економіки агропромислового виробництва

Прикладом цього, зокрема, є досвід регулювання доходів виробників, що утворюються при виробництві та реалізації продукції в США. В 2007 році ця держава посідала перше місце у світі за рівнем випуску молока, сорго, сої, кукурудзи, м'яса птиці, м'яса ВРХ [3]. При цьому обсяг прямої державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, що провадиться Департаментом сільського господарства США, є найбільшим у світі.

Слід зазначити, що виробництво таких стратегічно важливих для внутрішнього споживання та експорту цієї країни видів сільськогосподарської продукції, як соєві боби та зерно кукурудзи у вільних економічних умовах було б невигідним американським фермерам вже протягом понад 20 років. Проте державна політика у сфері регулювання доходів виробників спрямована не тільки на підтримання певних обсягів виробництва, що були досягнуті, а й на розвиток цих напрямів товарної спеціалізації виробників та розширення експорту цих видів продукції. При цьому прямі державні дотації, що провадяться у вигляді цінових компенсацій фермерам, сягають 45 % ринкової вартості зазначених видів продукції рослинництва [4].

Багато в чому подібна картина спостерігається і в європейських країнах. Спільною рисою заходів, що спрямовані на підтримку доходів сільськогосподарських товаровиробників у розвинених країнах, є їх спрямованість на збереження галузей, що відповідають критеріям національної ідентичності внутрішнього виробництва, а також на формування і розвиток експорту продукції з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного виробництва. Саме такої стратегічної системності і не вистачає українській політиці підтримки сільськогосподарського виробництва.

Ми підтримуємо позицію В. М. Онегіної, що досі відсутня цілісна концепція побудови системи державного регулювання цін і доходів сільськогосподарських виробників у вітчизняній економіці. Така концепція повинна враховувати ресурсний потенціал аграрного виробництва країни, сучасний стан його економічного механізму, особливості інституціонального середовища, тенденції глобалізації та посилення ролі міжнародних організацій у регулюванні зовнішньоекономічних зв'язків. Також концепція має стати чинником сталого розвитку аграрного сектора, структурних та інноваційних зрушень в АПВ, гарантування продовольчої безпеки [5, с. 14].

Український агропромисловий комплекс функціонує в умовах, що дозволяють стабільно та планомірно нарощувати його конкурентоспроможність. Аграрні підприємства здатні виробляти сільськогосподарську продукцію, в першу чергу продукцію рослинництва, що перевищує за своїми якісними показниками кращі зарубіжні зразки. Умови для цього, як це не парадоксально, спричинені довготривалою економічною кризою та її руйнівними наслідками. Насамперед, це стосується стану фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва, а саме на 70 % площ земельних угідь сільськогосподарського призначення протягом понад 15 років не вносилися повні дози мінеральних

добрив та засобів хімічного захисту рослин. Це створило агротехнологічні умови, необхідні для виробництва якісної сільськогосподарської продукції органічного походження. Тобто нині найраціональнішим шляхом було б використання цих наслідків кризових явищ як засобу формування товарної стратегії підприємств галузі та зміцнення їх конкурентних позицій.

Проте сучасна доктрина розвитку вітчизняного агропромислового комплексу спрямована на нарощування обсягів виробництва продукції без урахування можливостей використання зазначених переваг. Нині все частіше використовують запозичені інтенсивні та інноваційні технології або, що частіше, їх фрагменти. При цьому фактично нехтують екологічними, агрономічними та технічними наслідками застосування такого підходу. До того ж, некомплексне використання запозичених зарубіжних технологій або використання їх окремих фрагментів дозволяє досягти лише часткового та недовготривалого ефекту у вигляді підвищення урожайності та економії виробничих витрат.

В цілому позитивні результати діяльності вітчизняного агрокомплексу забезпечуються підвищеною ефективністю виробництва продукції рослинництва та переробки сільськогосподарської сировини. При цьому занепад тваринницької галузі сприяє побудові неефективної структури аграрного сектора економіки, функціонування якої матиме непередбачувані наслідки екологічного, соціального та економічного характеру. Це пояснюється, насамперед, тим, що найбільшою трудомісткістю відзначаються технологічні процеси саме у тваринництві, що, відповідно, визначає структуру зайнятості сільського населення. Тобто, демографічні проблеми українського села мають своїм економічним підґрунтям саме зміни галузевої структури агровиробництва. До того ж, структурні зрушення в аграрному секторі, які призводять до згортання тваринницької галузі, спричиняють агрономічні та агро-екологічні порушення у відтворенні земельних ресурсів через брак органічних добрив. Нарешті, держава все більшою мірою опиняється в умовах продовольчої небезпеки в частині забезпечення внутрішнього споживання продукції тваринництва (зокрема, рівень самозабезпеченості економіки м'ясною продукцією не перевищує 70 %) [6].

Підтримка сільськогосподарського товаровиробника в Україні за весь пореформений період, на думку більшості дослідників, жодного разу не мала комплексного та системного характеру. Зокрема, О. М. Могильний зазначає, що сучасний стан вітчизняного ринку агропродовольчої продукції характеризується наявністю таких явищ, як формальна наявність атрибутів ринку, надмірна концентрація влади і власності в політичних, регіональних і галузевих олігархічних угрупованнях, домінування фінансово-промислової та адміністративно-управлінської еліти. Це призводить до недосконалості системи державного регулювання аграрного сектора економіки та робить регулюючу систему занадто громіздкою для реагування на зміни в аграрній сфері [7, с. 355].

Протягом 2003–2012 рр. в агропромисловому секторі України реалізовувалось від 14 до 19 програм підтримки товаровиробників. При цьому найбільшою їх кількість була в 2004 р. У 2003 р. найбільшу частку в структурі спрямованих на підтримку аграрного сектора економіки коштів, а саме 33,3 %, займала програма «Здійснення заходів з подолання наслідків стихійного лиха в сільському господарстві та розвитку аграрного ринку», на реалізацію якої було витрачено 671,4 млн. грн. Починаючи з 2004 р., найбільш вагомою стала програма «Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва», на яку виділялося від 17,1 до 30,8 % всіх залучених на державну підтримку сільськогосподарських виробників коштів. Бюджетом на 2013 р. запланована реалізація лише шести цільових державних та восьми регіональних програм підтримки. На їх реалізацію в спеціальному фонді держбюджету передбачено 650 млн. грн. [8].

Українські виробники сільськогосподарської продукції ведуть свою збутову діяльність у достатньо складних умовах вітчизняного ринку, який є олігополізованим на рівні маркетингових посередників та таким, що наближається до ринку моносонії на рівні виробника. При цьому розвиток процесів олігополізації на рівні безпосередніх товаровиробників нині не є можливим. Отже, для забезпечення ефективної поточної діяльності виробникам необхідно змінювати свою позицію в структурі каналів розподілу продукції, що сформувалися на ринку, шляхом:

- збільшення масштабу виробництва;
- вирішення проблеми створення великих партій стандартної продукції;
- встановлення довготривалих прямих зв'язків з переробними підприємствами та крупними посередниками.

Зазначимо, що серед основних важелів механізму регулювання аграрного ринку України, які використовувалися з 1991 р., слід виділити: мінімальні ціни; еквівалентні ціни; заставні операції; інтервенційні операції; квотування; митні тарифи на ввіз і вивіз продукції; державні дотації на одини-

цю продукції; державні дотації на одиницю площі; державні дотації за якість продукції; пільгове кредитування; пільгове оподаткування тощо.

Необхідно відзначити, що подібні інструменти економічного механізму використовувалися в провідних країнах світу, зокрема країнах ЄС. Їх досвід був врахований при розробці вітчизняної системи державного регулювання ринку аграрної продукції. Однак сформований механізм регулювання ринку аграрного виробництва не забезпечив стійкої тенденції підвищення ефективності галузей АПВ.

Функціонування ринків сільськогосподарських продуктів у рамках ЄС являє собою складний механізм, в якому провідні позиції займає система державного регулювання. Причому втручання держави, її вплив на внутрішній ринок має систематичний характер і здійснюється за різними напрямками. При державних закупівлях сільськогосподарських продуктів або при реалізації їх із державних запасів органи втручання виступають як безпосередній ринковий агент.

Особливу вагомість являє собою механізм регулювання ринку за допомогою підтримки цін, що здійснюється наднаціональними органами, починаючи з 1967–1968 років. Рівні підтримки (процент номінального підвищення) визначаються Комісією Європейських співдружностей (КЄС), яка є вищим органом управління ЄС. Остаточні рішення про зміни цін підтримки приймає Рада міністрів ЄС на рівні міністрів сільського господарства. Ціни фіксуються в європейській розрахунковій одиниці – євро.

Для підтримки цін в ЄС характерною є різноманітність форм залежно від виду продукції. За ціною втручання (або інтервенційною) закупівельні організації ЄС зобов'язані купувати пропоновану їм фермерську продукцію. Тим самим гарантується певний обсяг обов'язкових закупок за мінімальними цінами [5, с. 102]. Для забезпечення гнучкості ринку передбачено збільшення ціни втручання на величину від 2 до 40 % залежно від виду продукції (так званий ринковий елемент ціни) для продажу її за межами району виробництва за дещо вищою ціною [9].

Останнім десятиліттям на ринках тих сільськогосподарських товарів, за якими у рамках ЄС було досягнуто повної самозабезпеченості, органи Союзу стали вживати заходів, що обмежують виробництво, а саме: введення квот на виробництво і реалізацію, відхід від принципу гарантування цін для будь-якої кількості товарів, що постачаються на ринок, а також поступове зниження цін втручання.

Квоти були встановлені на закупівлю за гарантованими цінами зерна, молока, твердої пшениці, цукру, бавовни, соняшнику, ріпаку, ізюму та низки інших продуктів. Це зобов'язує виробників пристосовуватися до ринкових обмежень і зберігати при цьому на колишньому рівні свої прибутки. Тому закупівельні організації здійснюють придбання за гарантованими цінами лише певної кількості продукції, вище якої плата проводиться за нижчою ціною. Так, у рамках ЄС визначається загальна гранична величина обсягу виробництва, яка потім розподіляється між країнами-членами ЄС. Продукти, на які встановлюються граничні гарантовані закупівлі, становлять 35 % від вартості продукції, що виробляється в рамках системи ЄС.

У результаті, такі заходи привели до того, що ціна втручання (інтервенційна) перестала бути єдиним регулятором обсягів виробництва. Нині вона використовується лише в поєднанні з системою квот.

Крім цінового механізму, спільні для ЄС норми організації та регулювання ринків сільськогосподарської сировини і продовольчих товарів включають контроль за наданням бюджетних дотацій (національний аспект), а також загальноєвропейські заходи, спрямовані на забезпечення доходів виробників, підтримку на певному рівні роздрібних цін. Це дає можливість уніфікувати умови конкуренції як у галузі виробництва, так і в галузі збуту. Спостерігається прагнення наднаціональних органів Союзу знайти такі засоби та заходи в сфері підтримки виробника, які б забезпечували йому приблизно рівні позиції в кожній окремо взятій країні. Встановлено, що право на одержання бюджетної допомоги мають економічно сильні ферми, підприємства харчової промисловості та збуту. При цьому національна політика в сфері бюджетного фінансування знаходиться в тісній залежності від ринкової організації тієї чи іншої галузі (наприклад, що має за мету не допустити перевиробництво тієї чи іншої продукції в рамках ЄС). Існує й галузевий аспект надання субсидій та інших виплат національними урядами країн ЄС. Це субсидії виробникам молока, цитрусових, переробникам картоплі на крохмаль, виноробам тощо.

В ЄС національні дотації надаються в рамках загальноєвропейської дотаційної політики відповідно до її принципів. Будь-яка інша допомога, яка б створювала «умови найбільшого сприяння» в межах будь-якої окремої країни, заборонена. До такого виду допомоги належать: цінні втручання (надбавки до цін), регулювання обсягів виробництва, висока компенсація за експортну продукцію.

Водночас національний уряд бере участь у проведенні заходів щодо поліпшення якості продукції, що виробляється, забезпечення ветеринарного нагляду, запровадження досягнень науково-технічного прогресу, охорони довкілля, стимулювання виробництва в так званих проблемних районах, забезпечення мінімального рівня прибутку малим господарствам.

Крім того, бюджетна політика може надаватися як державами-членами ЄС, так і автономними утвореннями (автономні райони Італії, департаменти та райони Франції, округи в Німеччині) або федеральними державами (землі Німеччини), які мають свої бюджети (надходження від місцевих податків).

Отже, загальноєвропейська політика в аграрному секторі спрямована на чітку організацію ринків збуту, підтримку фермерських доходів, допомогу в реалізації надлишків продукції та розв'язанні низки інших проблем.

Цікавою є практика державного регулювання сільськогосподарського виробництва в США. Тут основними виробниками сільськогосподарської продукції є великі комерційні фірми, які становлять 3,6 % від загальної кількості та виробляють близько 50 % продукції. На цих фермах використовується наймана праця. А дрібні сімейні ферми (50 %) виробляють лише близько 3 % продукції. Турбота про добробут нації прямо залежить від розвитку аграрного сектора економіки, що має чітке вираження в реалізації цілеспрямовано запроваджуваної американським урядом сільськогосподарської політики. Раніше сільськогосподарська політика включала розробку програм, спрямованих на захист родинних (сімейних) ферм, які становили основу американського сільського господарства, підтримку цін і фермерського доходу. Такі програми реалізовувалися ще з 30-х років, а цілі, визначені ще в 1930 році, мали на меті забезпечити захист цін та доходів фермерів, гарантувати споживачам великий вибір продовольства за помірними цінами. Такі цілі залишаються незмінними й нині.

У сфері розробки та реалізації сільськогосподарських програм у США слід виділити три основні моменти, які на них суттєво впливають: принцип добровільності для участі в програмах; введення цільових або планових цін на «програмну» продукцію; введення урядових програм по створенню продовольчих запасів.

Основні інструменти регулювання сільськогосподарського виробництва в США – цільові (планові) ціни. Вони були введені в 1973 році Законом «Про продовольство в сільському господарстві». За визначенням, наведеним в економічному звіті «Американська сільськогосподарська політика в мінливому світі», підготованим спеціалістами Служби економічних досліджень Департаменту сільського господарства США, цільова (планова) ціна – це рівень цін, встановлений законом. Її встановлюють на такі види продукції: пшеницю, кукурудзу, сорго, ячмінь, овес, рис, довговолоконисту бавовну. Фермери, які беруть участь у державних програмах по зазначених культурах, одержують різницю між плановою ціною або ринковою протягом періоду, визначеного законом, залежно від того, яка з цін вища.

Із введенням планових цін виникло три типи проблем: визначення рівня планових цін; розроблення формули або методу для проведення коригування планової ціни; визначення кількості продукції, що потребує захисту за допомогою планової ціни.

Спочатку рівень планових цін встановлювали, виходячи з видатків виробництва пшениці, кукурудзи, довговолоконистої бавовни. Передбачалося його коригування відповідно до змін видатків виробництва. В 1981 році було відмінено основу формування планових цін «за видатками», оскільки вона призвела до швидкого зростання інфляції в кінці 70-х років. У зв'язку з цим на період 1982–1985 років були встановлені планові ціни з урахуванням очікуваних темпів інфляції. Але навіть після тривалого періоду застосування планових цін так і не було знайдено оптимального методу для їх визначення.

Встановлюваний нині рівень планових цін перевищує загальні видатки виробництва. Проте, незважаючи на це, реалізація продовольчих програм вигідна, передусім, для споживачів, оскільки забезпечує пропозицію сільськогосподарських продуктів за прийнятними цінами. Зернові та молочні субсидії стимулюють виробництво цих продуктів через захист цін на них від падіння нижче заставних цін для програмних культур або керованої ціни на перероблене сортове молоко.

Завдяки зростанню виробництва кормів зернові програми сприяють створенню достатньої кількості м'ясних продуктів за прийнятними цінами для споживачів. Керовані ціни на перероблене сортове молоко сприяють підвищенню виробництва молочних продуктів і зниженню цін на них. Участь у програмах є вигідною і для виробників, тому що завдяки ним фермерські ціни та доходи підтримуються вище рівня вільного ринку.

Суттєвим елементом державного регулювання сільськогосподарського виробництва є зміна його виробничої структури. З цією метою ввели пряме планування обсягів виробництва, запровадивши

контрактну систему договорів між державою і фермерами, зокрема, використовують два типи такої системи:

- 1) підписання контрактів щодо обмеження посівів певної культури і виведення землі з обороту з відповідною компенсацією;
- 2) введення прямого квотування обсягів виробництва.

Отже, фермер може користуватися пільгами, державною підтримкою у разі виконання плану певного обсягу виробництва, а держава має змогу регулювати кількість земель, які використовуються під посіви та багаторічні насадження.

Перший тип планування почали використовувати після Другої світової війни в США, пізніше – в Західній Європі. Зокрема, в Європейському Союзі в умовах перевиробництва зернових і цукрових буряків було введено субсидії на зменшення їхніх площ. В деяких країнах, навпаки, використовують погектарні доплати за вирощування олійних, що сприяє зменшенню обсягів імпорту олії. Пряме квотування обсягів виробництва поширене в молочному тваринництві і, частково, – у птахівництві.

Сьогодні мета прямих державних виплат – не стимулювання виробництва, а вирішення соціальних завдань, підтримка рівня доходів фермерів, розвиток сільської інфраструктури та природоохоронні заходи. Це є головним змістом сучасної загальної сільськогосподарської політики Європейського Союзу. Оскільки підтримування високих цін всередині Союзу – один з найдорожчих шляхів субсидування доходів, то прийнято рішення про деяке зниження цін. Натомість уведено прямі доплати фермерам у разі дотримання попереднього розміру їхнього виробництва. Державні виплати роблять з розрахунку на гектар землі або на голову худоби в несприятливих умовах виробництва.

Як базові інструменти політики захисту вітчизняних виробників використовують митні збори і компенсаційні платежі. Вони покривають різницю між внутрішніми та імпортними цінами. Також компенсаційні платежі експортерам сільськогосподарської продукції дають змогу вивозити продукти з Європи на світовий ринок, де склалися нижчі ціни. Така система перетворила Західну Європу у великого експортера продуктів харчування.

В Україні для реалізації стратегічного курсу зміни всієї системи відносин в АПВ доцільно створити спеціальні органи державного регулювання сільського господарства і ринкових перетворень у ньому. У державах Східної Європи, які стали на шлях аграрних реформ значно раніше, ніж Україна, подібні інституції уже діють, зокрема, у Польщі – Агентство сільськогосподарського ринку, в Чехії і Словаччині – Фонди ринкового стимулювання, в Угорщині – Координаційний комітет з регулювання аграрного ринку [10].

Незважаючи на деякі відмінності, можна виділити такі головні завдання їхньої діяльності:

- 1) інтервенційна закупівля аграрної продукції;
- 2) інтервенційний продаж сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- 3) субсидування експорту;
- 4) обслуговування кредиторської заборгованості;
- 5) аналіз сільськогосподарського ринку, збір інформації та розробка оцінок і пропозицій для уряду щодо поточної ситуації.

Підсумовуючи проведений аналіз практики державного регулювання розвитку економіки АПВ та його впливу на стан продовольчої безпеки країни, необхідно зазначити, що державне регулювання ринкової економіки, по суті, є юридичною, економічною, соціально-ідеологічною, освітньою та іншою діяльністю державних органів, спрямованою на сприяння ефективному функціонуванню ринкової економіки, її механізмів з метою підвищення рівня суспільного добробуту та їх доповненню в тих випадках, коли ринковий механізм недостатньо ефективно розв'язує завдання розподілення виробничих і споживчих благ.

Об'єктами державного регулювання економіки є сфери, галузі, регіони, а також ситуації, явища й умови соціально-економічного життя країни, де виникли або можуть виникнути певні труднощі, проблеми, які не можна розв'язати автоматично на базі ринкового саморегулювання або можна розв'язати в подальшій перспективі, тоді як необхідність нормального функціонування економіки і підтримка соціальної стабільності вимагають негайного їх розв'язання.

Висновки. Проведене в нашій країні реформування аграрної галузі та персоніфікація землі мали забезпечити комерціалізацію всіх ланок АПВ та створити ринкові інфраструктури завдяки виробленню оптимальної цінової, податкової, кредитної й митної політики. В результаті дотримання виборчого підходу в державній підтримці суб'єктів сільськогосподарського виробництва, а також за допо-

могою заходів, що забезпечують науково-технічне, технологічне та кадрове зміцнення галузі, можливо вирішити складне та важливе завдання забезпечення продовольчої незалежності держави на рівні сучасних потреб розвитку цивілізації. Але практика показала, що державне регулювання економіки АПВ поки що є малоефективним. Причинами цього є низка чинників, серед яких: незадовільне наукове обґрунтування питань прогнозування стану об'єктів галузі, неправильне визначення обсягів та строків державного втручання, недосконалість інструментів аграрної стратегії, низька кваліфікація управлінського персоналу, повільне впровадження ринкових механізмів.

Створення в Україні збалансованого продовольчого господарства можливе лише за умов здійснення прогнозованого механізму державного регулювання АПВ, що включає широкий комплекс заходів щодо впливу держави на систему економічних відносин.

Список використаної літератури

1. Могильний О. Критерії ефективності державного регулювання аграрного сектора економіки / О. Могильний // Економіка України. – 2003. – № 2. – С. 65–69.
2. Господарський механізм агропромислового комплексу кризового періоду / [відп. ред. Б. Й. Пасхавер]. – К., 2001. – 351 с.
3. Faostat. Country rank in the world, by commodity. 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faostat.fao.org>.
4. FSA's Implementation of Commodity Programs via the 2008 Farm Bill. Direct Payments and Counter-Cyclical Payments [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fsa.usda.gov>.
5. Онегіна В. М. Державне регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників : [монографія] / В. М. Онегіна. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 590 с.
6. Галушко В. П. Методологічні та практичні аспекти рівня державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників / В. П. Галушко, А. Д. Діброва, Л. В. Діброва // Економіка АПК. – 2006. – № 3. – С. 3–11.
7. Могильний О. М. Регулювання аграрної сфери : [монографія] / О. М. Могильний. – Ужгород : ІВА, 2005. – 400 с.
8. Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vassr.org/index.php/ua/association-news>
9. Корецький М. Державне регулювання розвитку аграрної сфери економіки України : [монографія] / М. Корецький. – К., 2002. – 260 с.
10. Уманців Ю. М. Механізм економічної політики : навч. посіб. / Ю. М. Уманців. – 2010. – С. 86–92.

Стаття надійшла до редакції 08.05.2013.

Відомості про автора

О. М. Шапа, магістр з обліку і аудиту, старший викладач кафедри обліку, аудиту і статистики, Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі.